

Dediščina na obrobju kot središču

Delovanje Raziskovalne postaje ZRC SAZU v Novi Gorici uresničuje eno od izvirnih zamisli Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU, da premakne in razširi svojo znanstveno radovednost v kraje in na območja, kjer lahko strokovnjakinje in strokovnjaki v neposrednem okolju in v dnevnem stiku kompetentno uresničujejo poslanstvo znanstvenega poklica.

Da se je v Novi Gorici v letih njenega delovanja pod večšo taktirko dr. Branka Marušiča zbrala in utrdila mlada in humanističnim vedam predana skupina, je morda naključje ali pa tudi ne. Raziskovalke in raziskovalci v vedah, ki jih kontinuirano razvijajo inštituti ZRC SAZU, imamo v Sloveniji razmeroma omejene možnosti za uresničevanje znanstvenih ambicij, osredičenost v srcu države pa ima tako prednosti kakor pomanjkljivosti. Ena slednjih je – kljub sodobni hitri dosegljivosti vseh krajev in pokrajin – etnološko rečeno odmaknjenost od terena. Bližina pa ni le navdihujoča, temveč tudi produktivna, še posebej, če so raziskovalke in raziskovalci domačini – ne glede na ambivalence, ki jih pri naša posebno razmerje med raziskovalcem in raziskovalko na eni strani ter snovjo in problematiko raziskovanja na drugi. In to ne glede na to, ali je interes usmerjen v preteklost, sodobnost ali prihodnost.

Če bi iskali raziskovalno tematiko, ki je že po imenu najtesneje vpeta med včeraj in jutri, je to zagotovo dediščina. Takšno priložnostno besedilo ni prostor za analizo razlogov, zakaj je v zadnjih desetletjih postala ob vzdržni ekološki, socialni in kulturni paradigmi skoraj modna znanstvena tema, ki je bila navsezadnje vedno snov humanističnih premislekov, le da morda ne pod tem imenom. Vendar je prav njena izpostavljenost z oznako vred spodbuda, da se o njej premišlja drugače in na novo – tako v konceptualnem kakor metodološkem pogledu.

Letošnje *Izvestje* se na svoj specifičen, lokalno preslikujoč način globalnega življenjskega in znanstvenega fenomena pridružuje **Evropskemu letu kulturne dediščine 2018**, ki je praznik njene pisarnosti ne zgolj na nacionalni, regionalni in lokalni, temveč tudi na čezmejni ali transnacionalni ravni, na prepisnem etničnem/narodnem, jezikovnem in zgodovinskem prostoru. In novogoriška Raziskovalna postaja ZRC SAZU je prostor *par excellence* za takšno raziskovanje, ki je po nujni stvari sodelovalno v smislu povezovanja več ved in njihovih problematik – jezikovnih, literarnih zgodovinskih, etnoloških in drugih. Tako tokratno *Izvestje* bralstvu približuje poglede na dediščino na splošno in v očeh mladih, na stavbni in arhitekturni segment dediščine, priča o dokumentiranosti Slovencev v italijanskem tisku na Goriškem v drugi polovici 18. in prvi polovici 19. stoletja in terskem narečju. Sodelavkam pa nista ušli tudi stoletnici smrti velikih mož – književnika Ivana Cankarja in patra Stanislava Škrabca.

Tudi redno izdajanje *Izvestja*, s katerim nas Raziskovalna postaja ZRC SAZU v Novi Gorici simbolično obdaruje v predprazničnem času, ko med drugim seštevamo svoje dosežke, potrjuje, da je raziskovanje na zgolj domnevnem robu središčno v vseh pogledih, ki odlikujejo humanistiko v ZRC SAZU kot matični ustanovi v domačem in mednarodnem kroženju znanja. Posebej pa v goriškemu prostoru in na širših stičiščih zahodnega slovansko-romanskega območja z znanstveno odprtim pogledom razpira poti k premislekom o mnogoterih identifikacijah, tudi tistih, ki jih ponujata poznavanje dediščine tega prostora in njena trdoživost, ki se ne meni za fizične meje.

Dr. Ingrid Slavec Gradišnik, znanstvena svetnica,
predstojnica Inštituta za slovensko narodopisje ZRC SAZU